

TARİH SOYGUNU

Yazarı:

ORHAN DURU

Bir soyguncu tanıtıyoruz...

↑

«En sonunda bir duvara ulaştılar.

Artık ormana alışmaya başlamıştı Claude'un gözleri... Bütün öbür tapınakların etrafında olduğu gibi burada da içiçe girilmiş kamış çitler vardı. «Eğer bu tapınakta da oyma ve heykel yoksa başka hangi talih bize yüz gösterebilir?» diye düşünüyordu Claude...

İki yanı da işlenmiş olan köşe taşlarından iki dansöz fiğürlü görüntüyordu: Motif, üst üste konmuş üç taş üzerine yutulmuştu.

Perken:

— Sizce bu ne kadar eder? diye sordu.

— İki dansöz mü?

— Evet.

— Bilmek güç biraz. Ama her halde 500.000 franktan fazla.

— Emin misiniz?

— Evet.»

Bu parça büyük Fransız yazarı André Malraux'nun Kral Yolu adlı kitabından alınmıştır. Arkeologların Kral Yolu diye adlandırdıkları bir yol bugünkü Kamboçya'nın ormanlarla kaplı kısmını boydan boya aşiyordu. Bu yolun çevresi yıllar önce terk edilmiş tapınaklarla kaplıydı. Tapınakların bir kısmı yıkılmış, bir kısmı yılanlara, beyaz karıncalara, tropik iklimin garip hayvanlarına yuva olmuştu.

Bu bölge gerek yerli soyguncuların, gerekse Avrupa müzelerine değerli eserler toplayanların göz diktikleri bir bölgeydi. 1920'lerden itibaren ormanlar içindeki eski budist tapınaklarının heykelleri sökülüyor, duvarları yıkılıyor ve değerli kabartmaları gizli yollardan Avrupaya ulaştırılıyordu.

Eski eser kaçakçılarının arasında André Malraux da bulunuyordu. 1924'te Kamboçyada ilk karısı Clara ile birlikte bulunan Malraux, para sıkıntısı çekmeye başlayınca eski eser kaçakçılığına girişmişti. Önce Fransız hükümetinden eski eserleri kontrol edecek bir müfettiş şeklinde görev almış, daha sonra yağmacılığa çıkmıştı.

Ancak Malraux'nun işleri yaver gitmedi. Çaldığı heykellerle beraber bugün Kamboçya'nın başkenti olan Phnom Penh'de yakalandı ve üç yıl kürek cezasına mahkûm edildi. Malraux'nun hayatında gizli bir dönem olan bu kaçakçılık fahiş, daha sonra ilk karısı Clara tarafından açıklandı.

Malraux kimdir?

Kamboçyada tarihî eser kaçakçılığından mahkûm olan Malraux ile, Fransız Cumhurbaşkanı General De Gaulle'in bugünkü Kültür Bakanı aynı kişidir. Çağımızın büyük yazarlarından birisi olan Malraux maceralı bir hayat yaşamıştı. 1927'de Çin iç savaşına katılmış ve Komintang tarafını tutmuştu. Çinle ilgili romanı «İnsanlığın hali» bütün dünyada ilgi topladı. 1936'da İspanya iç savaşına katıldı. Hemingway gibi yazarlarla birlikte Cumhuriyetçilerin safında çalıştı. «Umut» adlı romanı İspanya iç savaşını anlatır.

Daha sonra sanat tarihî alanında «Sessizliğin Sesi», «Sanat Psikolojisi» adlı kitaplarıyla ün yaptı.

İkinci Dünya Savaşı bittiği zaman General De Gaulle'in kurduğu kabinede Enformasyon Bakanlığı yaptı. De Gaulle siyasetten çekilince, o da çekildi. De Gaulle 1959'da yeniden iktidara gelince, Generalin Kültür Bakanı oldu.

Malraux Kamboçyada tarihî eser kaçakçılığı ile ilgili maceralarını ise Kral Yolu adlı romanında dile getirmiştir. Büyük Yol adıyla Türkçeye çevrilen ve Varlık Yayınları arasında çıkan bu kitapta, bir ihtilâlcî ile bir arkeolog'un Kamboçya ormanlarında,

TARİH SOYGUNCULUĞU YOKSUL ÜLKELERİN KADERİDİR

vahşi kabileler içinde tapınak tapınak dolaşarak yaptığı hırsızlıklar ve başlarına gelenler anlatılır.

Yoksul ülkelerin kaderi

Malraux'nun 1924'te yaptığı şeyler dünyanın her yerinde yoksul ülkelerde tekrarlanmaktadır. Çeşitli dönemlerde dünyanın güçlü, zengin ülkeleri, yoksul ülkeleri başka yönlerden olduğu gibi tarih bakımından da soymuşlar, yağma etmişlerdir. İnsan British Museum'daki, Louvre'daki, Vatikan müzesindeki eserleri gördüğü zaman küçük parmağını yutar. Bu eserlerin çoğu Mısırdan, Yunanistandan, Türkiyeden, İrandan, Irak'tan, Güney Amerikadan, Çinden, Hindistandan; kısacası dünyanın her yerinden «yürütülme» eserlerdir. Daha 200 yıllık

tarihî olan Birleşik Amerikanın müzeleri ise gelmiş geçmiş uygarlıkların ve milletlerin kültür ve sanat kalıntılarıyla doludur. Bu eserler hangi kanallarla, nasıl oralara gitmiştir? Bu sorulacak bir sorudur.

Türkiyemiz de bu soyguncuların kurtulamamıştır.

Gerçi Türkiye Orta Doğu ülkeleri içinde en erken müzeciliğe başlamış, tarihî eser kaçırılmama karşı en önce tedbirler almış bir ülkedir ama kaçakçılıktan henüz kurtulamamıştır. Kurtulacağı da benzemiyor.

YARIN :

(Kaçakçılık, Fatih zamanında başlamış.)